

Warszawa, maj 2014

**Ustanowienie kuratora
osoby prawnej /spółki z o.o./
na podstawie art. 42 k.c.**

dr Marek Stachowski

Ustanowienie kuratora osoby prawnej /spółki z o.o./ na podstawie art. 42 k.c.

Ustanowienie kuratora osoby prawnej /spółki z o.o./ na podstawie art. 42 k.c.

/lac. cura – troska, piecza/

Kuratorem jest osoba fizyczna działająca jako przedstawiciel osoby, która potrzebuje pomocy lub nie jest w stanie sama prowadzić swoich spraw. W przypadku kurateli z art. 42 k.c. ustawa nie precyzuje szczególnych wymogów dotyczących osoby kuratora. Co do zasady osoba kuratora winna spełnić minimum wymagań wskazanych w ustawie tj. posiadać pełną zdolność do czynności prawnych oraz nie być pozbawioną praw publicznych /art. 148 par. 1 w zw. z art. 178 par. 2 k.r.i.o./ Nadto należy wskazać, że osoba kuratora winna dawać gwarancję, że będzie się wywiązywać należycie z nałożonych obowiązków /art. 178 par. 2 w zw. z art. 148 par. 2 k.r.i.o./ Kurator winien działać niezwłocznie i podlega nadzorowi sądowemu /art. 155, 156, 165 w zw. z art. 178 par. 2 k.r.o./ W przypadku ustanawiania kuratora dla osoby prawnej w trybie art. 42 k.c. zasadą jest, że sądy powołują na kuratora osoby zaznajomione z problematyką działania spółki, co ułatwia szybsze doprowadzenie do powołania organów mogących prowadzić spółki.

Osoba prawna działa poprzez swoje organy /art. 38 k.c./ W przypadku osób prawnych /sp. z o. o./ właściwym organem do prowadzenia spraw jest zarząd /art. 201 par. 1 k.s.h./ powołany przez zgromadzenie wspólników /art. 201 par. 4 k.sh. w zw. z art. 227 k.s.h. oraz art. 4 § 1 ust. 3 k.s.h. zw. z art. 156 k.s.h./, chyba że umowa stanowi inaczej. Ustanowienie kuratora dla osoby prawnej wiąże się z sytuacją, w której nastąpiła utrata możliwości kierowania przez zarząd działalnością osoby prawnej lub reprezentowania jej na zewnątrz. Ustanowienie kuratora następuje na podstawie postanowienia sądu w trybie art. 603 k.p.c., z którego hipotezy wynika, że dla osoby prawnej sądem właściwym do ustanowienia kuratora będzie sąd rejestrowy, w którego okręgu osoba ta ma lub miała ostatnią siedzibę. Postanowienie jest skuteczne i wykonalne z chwilą jego ogłoszenia, a gdy ogłoszenia nie było, z chwilą jego wydania. Sąd rejestrowy w tym przypadku nie działa jako sąd opiekuńczy, zaś kurator po otrzymaniu od sądu zaświadczenia określającego zakres uprawnień, może podjąć czynności zanim uprawomocni się postanowienie. Najczęściej spotykanymi przypadkami ustanowienia kuratora dla osoby prawnej to: ustanowienie kuratora w trybie art. 42 k.c., art. 253 k.s.h. względnie art. 406 k.s.h. oraz art. 69 k.s.h., zaś w postępowaniu egzekucyjnym na podstawie art. 802 k.p.c., a w postępowaniu upadłościowo-naprawczym art. 187 pr. up. i nap., jak również na podstawie art. 138 ord. pod. Co do zasady uprawnionym do złożenia wniosku o ustanowieniu kuratora jest podmiot zainteresowany działaniem osoby prawnej,

który zobowiązany jest w trybie art. 189 k.p.c. uzasadnić taką potrzebę, co w żaden sposób nie wyklucza możliwości wszczęcia przez sąd postępowania o ustanowieniu kuratora z urzędu. Przez „*interes prawny*” w znaczeniu art. 189 k.p.c. rozumieć należy istniejącą potrzebę uzyskania korzyści w sferze prawnej, czy też, inaczej rzecz ujmując, potrzebę uzyskania wyroku odpowiedniej treści, wywołaną rzeczywistym naruszeniem albo zagrożeniem określonej sfery prawnej. Udzielenie ochrony przez sąd następuje tylko wówczas, gdy po stronie podmiotu ochrony tej żądającego, interes prawny w jej uzyskaniu rzeczywiście zachodzi.¹

Ustawodawca w art. 42 par. 1 k.c. określił przesłanki ustanowienia kurateli dla osoby prawnej, które muszą wystąpić kumulatywnie, tj. spółka nie może prowadzić swoich spraw, przy jednoczesnym braku organów właściwych do prowadzenia spraw spółki.

W orzecznictwie jak również literaturze przedmiotu nie ma sporu co do tego, że pomiędzy wskazanymi przesłankami musi zachodzić związek przyczynowy. Zatem niemożność prowadzenia spraw związane będzie ze sferą wewnętrzną i zewnętrzną działania osoby prawnej. Nie wydaje się, by treść art. 42 k.c. należało odczytywać rozszerzająco w odniesieniu do działania osoby prawnej i braku jej organów. W przypadku spółki kapitałowej organem odpowiedzialnym za prowadzenie spraw i reprezentację jest zarząd., co oznacza, że hipoteza art. 42 k.c. będzie miała zastosowanie wyłącznie do zarządu, bowiem inne organy działające w spółce kapitałowej z zasady mają ograniczone kompetencje w zakresie prowadzenia spraw spółki, zaś brak rady nadzorczej lub komisji rewizyjnej art. 213 k.s.h. nie może stanowić podstawy do ustanowienia kuratora, a tym bardziej trudności z odbyciem walnego zgromadzenia wspólników. Powyższej tezie przeciwstawia się podgląd Sądu Najwyższego, który stwierdził w uzasadnieniu do wyroku z dnia 7 maja 2004, że warunkiem ustanowienia kuratora jest niemożność prowadzenia spraw spółki z braku powołanych do tego organów /art. 42 § 1 k.c./, a stan taki nie zachodzi w razie braku zarządu, przy istnieniu pozostałych organów przewidzianych w art. 368 § 4 k.s.h., ponieważ mogą one zarząd powołać w zwykłym trybie. Dlatego hipoteza art. 42 § 1 k.c. jest spełniona dopiero wówczas, gdy nie ma organów ustawowych (statutowych) zdolnych do powołania zarządu. Przyznanie kuratorowi w takiej jednak sytuacji wszystkich zwykłych funkcji organu zarządzającego oznaczałoby reaktywowanie spółki w ułomnym kształcie. Co do zasady należałoby się zgodzić z tak wyrażonym poglądem, jednakże z hipotezy art. 42 k.c. wynika,

---

¹ Wyrok Sądu Okręgowego w Suwałkach z dnia 22 kwietnia 2013 r., I C 491/2010, LexPolonica nr 8135188

że chodzi o zarząd spółki. Ex verbis wynika z art. 201 k.s.h., kto posiada kompetencje do prowadzenia spraw spółki. Nadto należy zaznaczyć, że istniejące organy spółki z różnych przyczyn nie będą mogły podjąć uchwały o powołaniu zarządu. Często spotykaną przyczyną jest utrzymujący się pat decyzyjny pomiędzy wspólnikami lub inne przeszkody uniemożliwiające działanie zarządu. Nie można zgodzić się z tezą, że pat decyzyjny w ramach prawidłowo powołanego zarządu czy też ciężka choroba członka zarządu może stanowić podstawę do powołania kuratora spółki. Wszelako art. 42 k.c. wyraźnie wskazuje, że podstawą ustanowienia kuratora jest brak organów prowadzących sprawę spółki, a nie sytuacja, w której organy spółki /zarząd/ istnieją lecz nie mogą podjąć działań wyniku braku porozumienia. Problem niemożności prawidłowego działania zarządu w wyniku braku porozumienia pomiędzy jego członkami może zostać bez trudu rozwiązany na podstawie uchwały innych organów działających w spółce. Jednakże funkcjonowanie zarządu kadłubkowego, tj. zarządu o mniejszej liczbie członków, niż to jest przewidziane umową spółki, może stanowić postawę ustanowienia kuratora, bowiem utrata możliwości kierowania przez zarząd kadłubkowy działalnością osoby prawnej lub reprezentowania jej na zewnątrz uzasadnia ustanowienie kuratora dla tej osoby /art. 42 § 1 k.c./.²

Osobną kwestią jest brak wspólników spółki, którzy ulegli śmiertelnemu wypadkowi lub nastąpiła śmierć wspólnika spółki jednoosobowej, a w spółce działał wcześniej ustanowiony prokurent. W takim przypadku nie ulega wątpliwości, że powołanie kuratora jest niezbędne dla prawidłowego działania spółki, bowiem primo, nie ma sposobności powołania organów z uwagi na brak osób uprawnionych do tej czynności, secundo prokurent nie jest organem spółki, co nie wyklucza jego działalności w przypadku braku organów spółki. W powyższym przykładzie zadaniem kuratora będzie ustalenie spadkobierców po wspólnikach, którzy obejmą udziały w spółce w ramach przypadającego im udziału w spadku, a gdyby takich nie było - złożenie wniosku o likwidację spółki art. 42 par. 2 k.c.

Konkludując należy stwierdzić, że podstawą powołania kuratora dla osoby prawnej /spółki/ jest wyłącznie brak organów, co w efekcie prowadzi do niemożności prowadzenia swoich spraw przez osobę prawną /spółkę/, a nie niemożność ich działania.

Powołanie kuratora

---

² Uchwała Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 18 lipca 2012 r., III CZP 40/2012, LexPolonica nr 3919293

Jak już zostało zasygnalizowane, kuratora dla osoby prawnej ustanawia się na wniosek lub z urzędu /603 par. 2 k.p.c./ w postępowaniu nieprocesowym. Do zmiany ustawy ustawą z 17 grudnia 2009 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2010 r. Nr 7, poz. 45) sądem właściwym do ustanowienia kuratora dla osoby prawnej był sąd opiekuńczy, w którego okręgu osoba ta ma lub miała ostatnią siedzibę. Obecnie dla osoby prawnej ustanowienie kuratora dla osoby prawnej następuje na podstawie postanowienia sądu rejestrowego, w którego okręgu osoba ta ma lub miała ostatnią siedzibę /art. 603 par.1 k.p.c. /. Odpowiada to wyrażonej zasadzie art. 41 k.c., że jeżeli ustawa lub oparty na niej statut nie stanowi inaczej, siedzibą osoby prawnej jest miejscowość, w której ma siedzibę jej organ zarządzający. Pojęciem „sąd rejestrowy” posługują się zarówno k.p.c. /art. 694²/, jak i ustawy szczególne /art. 2 ust. 1 ustawy o KRS/. Należy zatem przyjąć, że w przypadku osoby prawnej, która nie może działać z braku organów, a podlega rejestracji w Krajowym Rejestrze Sądowym, właściwy będzie sąd rejestrowy w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy o KRS³. Postanowienie / w postępowaniu nieprocesowym / o ustanowieniu kuratora jest postanowieniem zaskarżalnym, co do zasady apelacją postanowień sądu pierwszej instancji orzekających co do istoty sprawy, zaś innych postanowień – zażaleniem, gdy przepis tak stanowi /art. 518 § 1 k.p.c./. Złożenie wniosku o ustanowienie kuratora przysługuje każdemu, kto ma interes prawny, a w szczególności wspólnikom spółki, zaś w przypadku spółki akcyjnej akcjonariuszom. Choć nie wyklucza się sytuacji, gdy podmiot nie zainteresowany choćby współpracą ze spółką złoży wniosek ustanowienie kuratora po powzięciu informacji o braku organów w spółce. Wówczas sąd w ramach swoich kompetencji winien podjąć działania z urzędu i w toku postępowania stwierdzić, czy powzięta informacja o ziszczeniu się przesłanek wskazanych w art. 42 k.c. uzasadnia ustanowienie kuratora. Postępowanie w przedmiocie ustanowienia kuratora z urzędu jest uzasadnione tym, że mają miejsce sytuacje, w których podmioty zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym nie realizują obowiązków wynikających z przepisów prawa wskutek braku uprawnionych organów. Ponadto sąd rejestrowy w toku postępowania rejestrowego może powziąć informacje, z których wynika, że w danym podmiocie występuje brak organu. Dla realizacji zasady prawdziwości rejestru /art. 17 ust. 1 ustawy o KRS/ jak najbardziej celowe jest, aby sąd miał możliwość zapobieżenia rozbieżności pomiędzy stanem ujawnionym w rejestrze a stanem rzeczywistym.⁴ Art. 603 par. 3 k.p.c. wskazuje, że z chwilą ogłoszenia postanowienia

³ P. Pruś, [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, do cz. PIERWSZA ks. DRUGA tyt. II dz. II roz. 3 art. 603:

⁴ P. Pruś, op. cit.

w przedmiocie ustanowienia kuratora postanowienie jest skuteczne i wykonalne, a gdyby nie zostało ogłoszone jego skuteczność i wykonalność następują z chwilą jego wydania. Nie oznacza to, że kurator ustanowiony dla osoby prawnej może rozpocząć swoje działania z chwilą wydania postanowienia. Działanie kuratora osoby prawnej następuje po złożeniu przez niego przyrzeczenia. Powyższe nie stoi na przeszkodzie ustanowieniu kuratora w konkretnym postępowaniu sądowym. Dotyczy to trybu art. 69 k.p.c. w zw. z art. 331 k.c., gdzie w razie konieczności podjęcia czynności procesowej nie cierpiącej zwłoki, sąd będzie mógł wyznaczyć kuratora na wniosek strony przeciwnej. Wyraźnie dopuszczone w stosunku do osób ustawowych jest powołanie kuratora w postępowaniu upadłościowym na podstawie art. 187 p.u.n.⁵ Oznacza to, że kurator prawa materialnego może reprezentować spółkę w procesie o rozwiązanie spółki bez potrzeby ustanowienia kuratora procesowego. Warunkiem jednak skuteczności czynności procesowych kuratora prawa materialnego jest by był on umocowany przez sąd do ich dokonywania.⁶ Zdarza się bowiem, że następuje zdublowanie roli kuratora ustanowionego dla osoby prawnej w wyniku ustanowienia go w trybie art. 42 k.c. lub na podstawie art. 69 k.p.c.

Uprawnienia i obowiązki kuratora

Z hipotezy art. 42 k.c. wynika jednoznacznie, że kurator ustanowiony dla osoby prawnej /spółki/ ma zrealizować cel, jakim jest spowodowanie ustanowienia organów dla osoby prawnej, a w następnej kolejności przy braku możliwości powołania organów w spółce, kurator ma uprawnienie do złożenia wniosku o jej likwidację. Co do zasady zakres kompetencji kuratora ustanowionego dla osoby prawnej określa zaświadczenie /art. 604 k.p.c./ Zaświadczenie wystawia kierownik sekretariatu sądowego i opatruje je pieczęcią urzędową. O wydaniu zaświadczenia należy poczynić wzmiankę w aktach sprawy zgodnie z par. 26 i 554 Organizacja i zakres działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej - Dz. Urz. MS.2003.5.22. Po ustaniu kurateli, bądź zwolnieniu kuratora z pełnienia obowiązków przez sąd, kurator zobowiązany jest zwrócić wydane zaświadczenie. Zwrot wydanego zaświadczenia następuje na podstawie zarządzenia sądu. Często spotykane w praktyce jest, że w zaświadczeniu nie ma wskazania zakresu kompetencji kuratora, co należy uznać za logiczne albowiem tryb powołania kuratora /art. 42 k.c./ określa nałożone na niego obowiązki i prawa. Wykładnia rozszerzająca art. 42 k.c. w zakresie

⁵ P. Prus, op. cit.

⁶ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 19 kwietnia 2000 r., I ACa 1462/99, LexPolonica nr 348115

uprawnień kuratora nie może być zaakceptowana, nie daje się bowiem pogodzić z zadaniami kuratora określonymi zwrotem ustawowym „*postarać się niezwłocznie*”. Kurator ma zatem podjąć wszystkie dopuszczalne działania, aby osoba prawna mogła działać przez swoje organy w sposób przewidziany w ustawie i w opartym na niej statucie, jak wymaga tego przepis art. 38 k.c., lecz nie może zastępować tego organu. W tym kontekście należy uściślić pogląd Sądu Okręgowego o uprawnieniu kuratora do wykonywania - z definicji - „*wszystkich zwykłych czynności organu zarządzającego*”. Gdyby w odniesieniu do spółki akcyjnej przez zwykłe czynności rozumieć prowadzenie spraw spółki w rozumieniu art. 368 § 1 k.s.h., to ustanowienie kuratora równałoby się powołaniu zarządu jednoosobowego w sposób nieprzewidziany przez kodeks spółek handlowych⁷. Kurator ustanowiony na podstawie art. 42 k.c. ma ustawowo ściśle sprecyzowane zadania wyliczone w § 2 przytoczonego artykułu.

Nie zostaje on bowiem ustanowiony w celu bieżącego prowadzenia spraw spółki, a tym samym stałego bądź czasowego zastąpienia ustawowych bądź statutowych organów osoby prawnej, a jedynie do niezwłocznego doprowadzenia bądź to do likwidacji osoby prawnej, bądź też do umożliwienia jej, poprzez powołanie właściwych organów, podjęcia samodzielnego, prawidłowego działania w tym zarządzania i reprezentacji⁸. Kurator ustanowiony przez sąd opiekuńczy na podstawie art. 42 k.c. nie jest zatem pełnomocnikiem procesowym ani organem strony. Należy go potraktować jako rodzaj przedstawiciela strony umocowanego przez sąd opiekuńczy do dokonania czynności związanych z powołaniem organów lub z jej likwidacją.⁹ Kurator spółki akcyjnej ustanowiony w celu powołania jej organów nie ma uprawnienia do powołania zarządu i nie zastępuje walnego zgromadzenia ani rady nadzorczej tej spółki.¹⁰ Zakres kompetencji kuratora ustanowionego na podstawie art. 42 k.c. jest ograniczony do czynności wymienionych w § 2 tego przepisu i określonych w postanowieniu sądu o ustanowieniu kuratora.¹¹ Zatem działania kuratora ustanowionego dla spółki w trybie art. 42 k.c. mają charakter starannego działania, a nie obowiązku. W praktyce sprowadza się to do wezwania przez kuratora organu działającego w spółce w celu ustanowienia zarządu, a w przypadku bezskutecznego wezwania - skorzystania przez kuratora z możliwości zastosowania sankcji w postaci złożenia wniosku /żądania/ likwidacji spółki. Kurator osoby prawnej ustanowiony w trybie art. 42 § 1 k.c. ma w razie potrzeby likwidacji,

⁷ Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 7 maja 2004 r., III CK 249/2003

⁸ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach z dnia 26 listopada 2007 r., II SA/GI 355/2006

⁹ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 11 marca 2010 r., V ACa 47/2010, LexPolonica nr 2376900

¹⁰ Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 7 maja 2004 r., III CK 249/2003

¹¹ Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 23 listopada 2012 r. IV CSK 150/2012, LexPolonica nr 5046095

uprawnienia wszelkich organów tej osoby, może więc podjąć decyzję o rozwiązaniu spółki, zastępując uchwałę walnego zgromadzenia przewidzianą w art. 444 pkt. 2 k.h., gdyby powołanie organów spółki okazało się niemożliwe.¹² Kurator ustanowiony na podstawie art. 42 k.c. jest uprawniony do czynności określonych w powołanym przepisie uszczegółowionych w zaświadczeniu sądu opiekuńczego /art. 604 k.p.c./. Co prawda art. 271 k.s.h. nie wymienia kuratora wśród podmiotów uprawnionych do zgłoszenia żądania rozwiązania spółki z o. o. przez sąd, jednak zestawienie tego przepisu z art. 42 § 2 k.c., uprawniającym kuratora do podjęcia czynności koniecznych do otwarcia likwidacji spółki, które musi być poprzedzone rozwiązaniem spółki /art. 274 § 1 k.s.h./, pozwala na uznanie, że kurator posiada uprawnienie do żądania rozwiązania spółki.¹³ Kurator ustanowiony na podstawie art. 42 § 1 k.c. dla spółki z ograniczoną odpowiedzialnością może, jeżeli został do tego umocowany, wystąpić do sądu w imieniu reprezentowanej spółki z wnioskiem o jej rozwiązanie.¹⁴ Mając na uwadze powyższe tezy Sądu Najwyższego należy uznać, że w przypadku złożenia wniosku o likwidację spółki przez kuratora, wniosek ten równoznaczny jest z wnioskiem o ustanowieniu przez sąd rejestrowy organów spółki, którym w takim przypadku będzie likwidator spółki /art. 276 par.2 zd. 2 k.s.h./, bowiem w stosunku do likwidatorów spółek z ograniczoną odpowiedzialnością odpowiednie zastosowanie mają przepisy dotyczące członków zarządu, chyba że przepisy rozdziału o rozwiązaniu i likwidacji spółki stanowią inaczej /art. 280 k.s.h./. Co więcej art. 275 par. 1 k.s.h. stanowi, że w stosunku do spółki w okresie likwidacji stosuje się zazwyczaj przepisy dotyczące organów spółki oraz praw i obowiązków wspólników. Jeżeli umowa spółki lub uchwała wspólników nie przewiduje innego rozwiązania, likwidatorami zostają dotychczasowi członkowie zarządu /art. 276 par. 1 k.s.h./. Można przyjąć, że pozycja likwidatora w spółce z o. o. odpowiada pozycji zarządu (a jeśli likwidatorów jest kilku – pozycji członka zarządu). Ze względu jednak na różnice między spółką a spółką w likwidacji, rola likwidatora (likwidatorów) jest inna niż członków zarządu, mimo że to właśnie on przejmuje funkcje organu wykonawczego.¹⁵

Obowiązek składania sądowi sprawozdań z działalności kuratora wynika z odpowiedniego zastosowania art. 166 k.r.o. Brak złożenia w terminie 3 miesięcznym sprawozdania z działalności może skutkować nałożeniem przez sąd na kuratora grzywny stosownie do

¹² Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 15 września 1992 r. I CRN 136/92, LexPolonica nr 315433

¹³ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 28 września 2010 r., I ACa 733/2010, LexPolonica nr 2463521

¹⁴ Uchwała Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 8 marca 2012 r., III CZP 95/2011, LexPolonica nr 3057369

¹⁵ S. Rachelski; Likwidator w spółce z o.o. a zarząd spółki, Rachelski i Wspólnicy Kancelaria Prawna, 2010.

przepisów art. 598 par. 2 w zw. z art. 605 k.p.c. Grzywnę ściągą się w drodze egzekucji sądowej na rzecz Skarbu Państwa /art. 163 § 1 zdanie 2 k.p.c./. Ponadto należy zauważyć, iż przepis art. 598 § 1 k.p.c. nie przewiduje możliwości umorzenia grzywny w razie niezwłocznego wykonania przez opiekuna niniejszego obowiązku. Skoro więc jest to niewątpliwie obowiązek prawny, jego niewykonanie skutkuje powstaniem odpowiedzialności kontraktowej opiekuna /art. 152 zdanie 1 k.r.o. w zw. z art. 471 i nast. k.c./.¹⁶ Nadto należy wskazać, że sąd może odmówić zatwierdzenia sprawozdania kuratora. Postanowienie o odmowie zatwierdzenia sprawozdania kuratora osoby prawnej ustanowionego na podstawie art. 42 KC jest niezaskarżalne.¹⁷

Niewątpliwie kuratorowi ustanowionemu przez sąd rejestrowy przysługuje wynagrodzenie za czynności oraz zwrot kosztów poniesionych związanych ze sprawowaniem kurateli. Sposób wynagrodzenia określają art. 178 § 2 k.r.o. w zw. z art. 605 k.p.c., który odsyła w zakresie nieuregulowanym przez przepisy o kurateli do przepisów o opiece. Art. 163 k.r.o. stanowi, że opiekun może żądać od pozostającego pod opieką zwrotu nakładów i wydatków związanych ze sprawowaniem opieki, jeżeli były celowe i konieczne do należytego wykonywania kurateli zgodnie z celem, dla którego został ustanowiony.

Podsumowanie

W świetle przepisu art. 42 k.c. należy uznać bezsprzecznie, że rola kuratora jest ograniczona do czynności związanych z powołaniem organów osoby prawnej a gdyby to stało się niemożliwe do złożenia stosownego wniosku o jej likwidację. Poza przypadkami szczególnymi można przyjąć, że przepis art. 42 k.c. jest normą nakazująco-represyjną, bowiem ustanowienie kuratora w spółce z o. o. związane jest z nakazem określonego zachowania się wspólników. W przypadku braku oczekiwanego przez ustawodawcę zachowania sankcją może być likwidacja spółki. Nadto należy stwierdzić, że art. 42 k.c. swym kierunkiem spełnia funkcje stabilizującą /kierunek oddziaływania/, ochronną /rodzaj oddziaływania/ i represyjną /sposób oddziaływania/.

Nie można podzielić opinii, które przemawiają za rozszerzeniem kompetencji kuratora /via art. 34 prawo o stowarzyszeniach/, bowiem co już wielokrotnie Sąd Najwyższy zasygnalizował, nie można stwarzać sytuacji, w której kurator zastępowałby ustawowe organy w osobie prawnej. Celem przyświecającym ustawodawcy, a wyrażonym w art. 42 k.c.

¹⁶ S. Kalus, w: *Kodeks rodzinny i opiekuńczy...*, red. K. Piasecki, s. 1045.

¹⁷ *Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 18 grudnia 2008 r., III CZP 86/08*

jest jak najszybsze przywrócenie zdolności osoby prawnej do prowadzenia swoich spraw, zaś w przypadku niemożliwości uzyskania takiego stanu - jej likwidacja, jako bytu zbędnego w obrocie gospodarczym.

Wybrane orzeczenia

Kurator ustanowiony przez sąd dla spółki utworzonej do sprawowania zarządu nad wspólnotą działającą na podstawie ustawy z dnia 29 czerwca 1963 r. o zagospodarowaniu wspólnot gruntowych (Dz. U. 1963 r. Nr 28 poz. 169 ze zm.), powinien niezwłocznie zwołać zebranie jej członków w celu powołania zarządu spółki.¹⁸

Kurator osoby prawnej ustanowiony na podstawie art. 42 § 1 może reprezentować tę osobę w postępowaniu o jej rozwiązanie (bez potrzeby ustanowienia oddzielnego kuratora procesowego), jeżeli został w postanowieniu o powołaniu do tego umocowany¹⁹

Sprawa o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym przez wpisanie prawa własności na rzecz upadłego, mająca za podstawę zarzut nieważności umowy sprzedaży nieruchomości przez upadłego przed ogłoszeniem upadłości, jest sprawą dotyczącą mienia masy upadłości. Jest to spór o przynależność mienia do masy upadłości, a jego wynik decyduje o wejściu lub nie nieruchomości do masy majątku. W takim sporze sądowym reprezentantem upadłego jest, stosownie do omówionych wyżej przepisów, syndyk masy upadłości i nie ma zastosowania art. 42 k.c., bowiem nie zachodzi niemożność działania upadłego banku z braku uprawnionych organów, a zatem nie ma podstaw do ustanowienia kuratora²⁰.

Zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego kurator spółki z ograniczoną odpowiedzialnością ustanowiony na podstawie art. 42 § 1 kodeksu cywilnego może, jeżeli został do tego umocowany, wystąpić do sądu w imieniu reprezentowanej spółki z wnioskiem o jej rozwiązanie w postępowaniu toczącym się w trybie nieprocesowym.²¹

¹⁸ Uchwała Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 7 marca 2008 r., III CZP 8/2008, LexPolonica nr 1852908

¹⁹ Wyrok SA w Warszawie z 19 kwietnia 2000 r., I ACa 1462/99, LexPolonica nr 348115, OSA 2001, nr 3, poz. 16.

²⁰ Wyrok SN z 15 lutego 2002 r., III CKN 494/99, LexPolonica nr 1628567).

²¹ Uchwała Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 8 marca 2012 r., III CZP 95/2011, LexPolonica nr 3057369.